

O etiki in vrednotah v naši šoli

✍ Milan Rejc

Znanje in vrednote sta razvojna temelja sodobne družbe. Na vrednotah temeljita etika in morala človeške civilizacije. Stabilna demokratična družba prihodnosti ni mogoča brez večjih naporov in prizadevanja na področju vrednot, morale in etike. Etika je filozofska disciplina, ki obravnava merila človeškega hotenja in ravnanja glede na dobro in zlo. Morala vrednoti in usmerja medsebojne odnose glede na pojmovanje dobrega in slabega.

Etika in vrednote so v zadnjem obdobju, predvsem po uvedbi vzgojnih načrtov v šole, zopet postale vidni dejavniki šolskega procesa. Žal se tega premalo zavedamo. To slabi razvoj slovenske družbe v celoti.

Problem ni od danes. Ni se pojavil po osamosvojitvi Slovenije leta 1991. Proces se je pričel že davno prej – če karikirano zapišem, s prihodom kokakole v naše kraje. Bolj ko smo prevzemali attribute tehnološko visokorazvitega zahodnega sveta, bolj smo izgubljali prave vrednote. Vedno bolj se je pričela ceniti moč denarja in lagodnega življenja brez premagovanja naporov, ki jih prinaša vsakdan. Žal je vse to le privid. Za pošten uspeh se je vedno treba potruditi.

Vrednote, kot so resnica, modrost, ljubezen do soljudi in sočutje, so postopoma izgubljale veljavo. Sčasoma smo doživeli tudi razpad vrednotnega sistema avtoritet. Med te sodi tudi avtoriteta učiteljev oziroma šole. S tem pa smo počasi začeli izgubljati vsi, vsa družba.

Šele v zadnjih letih, deloma tudi po zaslugi finančne krize, smo se pričeli zavedati, da brez ponovne vzpostavitve osnovnih vrednot in brez vzpostavitve sistema avtoritet ne bo napredka.

Vse to je že precej pred nami spoznal razviti svet. V sodobnem svetu se pomena dejavne integracije pravih vrednot močno zavedajo. Najuspešnejše in najučinkovitejše so prav tiste organizacije, ki so izoblikovale jasno

Foto: Vatej Hozjan

Slovenija v mojih očeh

✍️ Jožica Šinkovec, 5. razred

Slovenija – beseda, ob kateri v srcu začutim toplino. Gotovo pomislite na majhno neznatno državico, ki je stisnjena ob rob velikih držav. Pa ni tako neznamenita; v njej se skriva moč – moč malega naroda.

Premnoge ravnine, polja, mogočna sivina skalovij, Kras ter košček morja; to so lepote, ki človeka prevzamejo.

Lepo je, če čopič v slikarjevih rokah prenaša svet naravnih lepot na platno ali če nekdo lahko svoje razmišljanje zlije v verze ali pa misli poveže v zgodbo. Taki ljudje bogatijo nas vse, ponosni smo nanje in večno bodo živeli v svojih delih in mojstrovinah.

Slovenci smo takega kova, da se nikoli ne vdamo. Stremimo za izbranimi cilji in jih poskušamo doseči. Pot ni vedno lahka in preprosta. Samo več truda in časa je potrebnega, pa gre. Vztrajnost in močna volja sta vrline našega človeka.

Seveda v življenju ni vse lepo. Mladi smo še in čaka nas še veliko neprehojenih poti naše Slovenije. Upam, da bodo poti, ki bodo vodile v mojo prihodnost, čim lepše. Mislimo na lepši, prijaznejši jutri in uspeli bomo. ■

vizijo, utemeljeno na vrednotah. Tudi številne šole imamo svojo vizijo in poslanstvo, utemeljeno na vrednotah.

Relativiziranje morale in razblinjanje odgovornosti je v zadnjem času prineslo številne negativne posledice v naši družbi. Te se kažejo v neprimeren odnosu do avtoritet, begu v svet lagodja, drog oziroma številnih oblik odvisnosti, pa tudi v osamljenosti, otopelosti ter odtujenosti. Premalo se cenita in izpostavljata vztrajnost in trdo delo. Oboje pomembno vpliva na oblikovanje značaja mladih ljudi oziroma učencev v šoli.

Oblikovanje značaja je že od antičnih časov cilj vsake vzgoje. Temu bi bilo treba posvetiti več pozornosti tudi na področju vzgoje in izobraževanja.

Kje smo danes na področju etike in vrednot v naši šoli?

Menim, da današnja slovenska družba tudi v stanju razpadanja turbokapitalizma veliko bolj ceni moč, denar, politični uspeh in udobno življenje kot pa prave vrednote, kot so poštenost, resnica, znanje in druge. Kaj lahko storimo, da tem vrednotam damo večji pomen? Kaj lahko storimo, da področju vzgoje in izobraževanja ter učiteljem kot deležnikom na tem področju po-

vrnemo ugled in s tem večjo veljavo ter spoštovanje in upoštevanje?

Začeti moramo pri sebi. S svojim ravnanjem in dejanji moramo graditi lastno avtoriteto, pri tem pa nam mora tudi okolje nuditi ustrezno oporo. V obdobju pretiranega normativizma in poudarjanja prava pred vzgojo bo treba ponovno vzpostaviti podprto ravnotežje. Upam, da je to možno. V nasprotnem primeru bi to pomenilo razpad vzgojnega sistema v šolah.

Dvigniti je treba tudi materialni status učitelja v družbi. Vse troje lahko omogoči dobro delo vzgojno-izobraževalnih institucij. Lastna avtoriteta, moč vzgoje in materialni status so torej tri prvine, ki lahko pomembno vplivajo na uspešen razvoj naše družbe.

To pomeni tudi večje investiranje v vrednotno in etično vzgojo ter investiranje v šole oziroma zavode, ki vzgajajo in izobražujejo ljudi. Če vzgoja ne temelji na vrednotah, potem je ni.

Z vzgojo imamo težave

Da imamo v šolstvu v zadnjih letih težave z vzgojo, kaže tudi zmeda ob poimenovanju predmeta, ki naj bi bil povezan z etiko in vrednotami. Od nekdane *Družbeno-moralne vzgoje* je bilo več preimenovanj, lani se je npr. predmet imenoval *Državljska in do-*

movinska vzgoja ter etika, letos *Domovinska in državljska kultura in etika*. Kaj bo v prihodnje?

Pred več kot sto leti

Zagotovo pa samo preimenovanja in dobri nameni, ki so verjetno povezani s tem, ne bodo dovolj.

In kako je bilo pri nas pred več kot sto leti? Zanimivo je pogledati redovalnico oziroma katalog, kot so jo takrat imenovali. Katalog dvorazredne ljudske šole za šolsko leto 1889–1900 (Vir: šolska kronika Ljudske šole v Gorjah).

Poleg učnih predmetov so se posebej ocenjevala še tri področja: npravnost, napredek in pridnost.

Npravnost 1 popolnoma primerna (p. p.)
(moralnost) 2 primerna (p.)
3 manj primerna (m. p.)
4 neprimerna (n. p.)

Napredek 1 prav dober (p. d.)
2 dober (d.)
3 zadosten (z.)
4 komaj zadosten (k. z.)
5 nezadosten (n. z.)

Pridnost 1 vztrajna (vzt.)
2 dovoljna (d.)
3 nestanovitna (n. st.)
4 premala (p. m.)

V slovenski šoli že vrsto let ne ocenjujemo vedenja. Zaradi prevelikega normativizma smo ukinili Pravilnik o pravicah in dolžnostih učencev. Mogoče zato, ker je odlično reševal področje pravic, nezadostno pa področje učencevih dolžnosti. Tudi ukinitve splošnega uspeha v šoli ima po mojem mnenju več negativnih kot pozitivnih posledic.

“ Oblikovanje značaja je že od antičnih časov cilj vsake vzgoje. Temu bi bilo treba posvetiti več pozornosti tudi na področju vzgoje in izobraževanja. ”

Zato bo treba tudi na šolskem področju pošteno zavihati rokave, če se hočemo vrniti in napredovati po poti uspešne družbe ali druge Švice, kot smo nekoč sanjali in govorili. ■